Toponyma zaniklého města Mostu

Mgr. Martin Myšička,
Státní oblastní archiv v Litoměřicích –
Státní okresní archiv Most,
prof. PhDr. Eva Semotanová, DrSc.,
Historický ústav AV ČR, v. v. i., Praha,
Ing. Jiří Chludil,
katedra softwarového inženýrství,
Fakulta informačních technologií ČVUT v Praze

Abstrakt

Toponyma v krajině v mnoha případech definitivně mizí, např. na Mostecku kvůli povrchové těžbě hnědého uhlí. Text analyzuje proměny názvů veřejných prostranství ve městě Most během první poloviny 20. století jako odraz politických změn po vzniku ČSR, nacistické okupaci, poválečné obnově a komunistickém převratu. Krajina v prostoru starého Mostu v polovině 19. století je analyzována prostřednictvím studia anoikonym a oikonym na povinném císařském otisku mapy stabilního katastru, území Most (Brüx) k roku 1842. Softwarové inženýrství jako součást počítačových věd hraje důležitou roli v technickém zajištění procesů spojených s digitalizací kulturního dědictví v tomto projektu.

Toponyms of the Dissapeared Town Most

Abstract

Toponyms in the landscape are in many cases permanently disappearing, e.g. in the Most region due to open-pit mining of brown coal. The text analyses the changes of the names of public spaces in the city of Most during the first half of the 20th century as a reflection of political changes after the establishment of Czechoslovakia, the Nazi occupation, the post-war reconstruction and the communist coup. The landscape in the area of the old Most in the mid-19th century is analysed through the study of anoikonyms and oikonyms on the imperial print of the stable cadastral map, the territory of Most (Brüx) 1842. Software engineering, as a part of computer science, plays an important role in the technical implementation of processes related to the digitalization of cultural heritage in this project.

Keywords: *old town Most, urbanonyms, oikonyms, anoikonyms, landscape changes, database, software engineering*

1. Úvod

Toponyma, dle definice Terminologického slovníku zeměměřictví a katastru nemovitostí (dostupný z: Slovník TK ČÚZK) vlastní jména neživého přírodního objektu a jevu (hora, řeka apod.) nebo člověkem vytvořeného objektu a jevu (sídlo, přehrada apod.), který je na povrchu Země nebo jiného kosmického tělesa fixován; pro objekty a jevy na Zemi je to geonymum, pro objekty mimo Zemi je to kosmonymum a pro objekty na Měsíci je to selenonymum, se stále vyvíjejí a proměňují. Jsou zrcadlem krajinotvorných a dějinných procesů, pozůstatkem vzájemného vztahu dvou fenoménů, krajiny a společnosti a vytvářejí v lidské mysli mentální mapu krajiny, ovlivněnou geografickým a kulturně historickým povědomím jejích obyvatel. V mnoha oblastech však toponyma definitivně mizí či v menší míře nová vznikají, i když prozatím jen v podobě anoikonym, pomístních zeměpisných jmen. Takovým případem jsou toponyma starého Mostu, téměř celého zbořeného v sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století na základě Usnesení č. 180/1964 z 23. 3., kterým rozhodla československá vláda o likvidaci starého Mostu z důvodu postupující těžby uhlí (1965–1982 včetně vysídlovací fáze). Díky dochovaným zdrojům, zejména kartografickým a písemným, je však možné sledovat mostecká toponyma, byť i torzovitě, jako součást paměti krajiny se svojí historickou a citovou hodnotou. Stopy původní krajiny před těžbou zůstaly zachovány v historických zdrojích a na dobu časově omezenou v myslích pamětníků.

V rámci výzkumu toponym starého Mostu, která se dochovala v češtině a v němčině, v mnoha případech nespisovné, jsou představeny možnosti práce s internetovými zdroji a portály, s ohledem na značný počet toponym pak pouze pro modelové ukázky urbanonym starého Mostu během první poloviny 20. století a oikonym i anoikonym v jeho prostoru a vybraných částech katastrálního území před počátkem průmyslové revoluce. Cílem studie není jazykový rozbor sledovaných toponym, ale příklad jejich dokumentace za účelem zachycení jednoho ze segmentů původní krajiny, ovlivněné přírodními procesy i činností člověka před těžbou. Téma je součástí řešení projektu NAKI III Most – město, které nezaniklo, identifikační číslo DH23P03OVV048, v rámci něj pak Specializovaná veřejná databáze, která bude obsahovat zdrojová data různého typu včetně problematiky toponym. Ta zde budou zpracována ve větším a podrobnějším záběru, než bylo možné uvést v této studii.

2. Urbanonyma starého Mostu

2.1 Urbanonyma v Mostě jako odraz politických proměn v první polovině 20. století

Změny v označování ulic, náměstí a dalších veřejných prostranství představují výrazný a často symbolický způsob,

jak politické režimy formují veřejný prostor, kulturní identitu i kolektivní paměť. V případě starého města Mostu, stejně jako u dalších sídel na území dnešní České republiky, byly tyto obměny zvláště výrazné během čtyř klíčových událostí první poloviny 20. století: po vzniku samostatného Československa v roce 1918, na začátku nacistické okupace po roce 1938, po skončení druhé světové války v roce 1945 a po komunistickém převratu v roce 1948. Každé z těchto období přineslo nový hodnotový rámec, který se promítal i do symboliky městského prostoru. Vznik samostatného Československa v říjnu 1918 znamenal zásadní zlom nejen ve státní správě a mezinárodněprávním postavení země, ale i v každodenním životě obyvatel, včetně vnímání a organizace městského prostoru. To se promítlo do výrazného přejmenovávání veřejných prostranství, která do té doby nesla, konkrétně v Mostě, jména rakouských panovníků (Franz-Josef-Strasse, Kaiser-Josef-Promenade), jejich rodinných příslušníků (Erzherzog-Friedrich-Platz, Elisabeth-Strasse), jiných reprezentantů a symbolů habsburské státní moci (92er Platz, Hötzendorf-Ring, Hasner-Gasse) nebo představitelů německého císařství (Hindenburg-Platz, Bismarck-Platz, Kaiser-Wilhelm-Platz).

Cílem bylo symbolicky se distancovat od monarchistické minulosti a vytvořit novou, národní identitu odpovídající demokratickému a republikánskému ideálu. Do veřejného prostoru byly včleňovány názvy připomínající české národní obrození a postavy české kultury (Smetanovo nám., Tylova, Komenského), slavné kapitoly národních dějin (Husitská, Jana Žižky z Trocnova, Čsl. Legií) i nové státní zřízení a jeho představitele (nám. Republiky, Masarykovo nám., Švehlovo nám., Wilsonovy sady). Zároveň se uplatňoval důraz na jazykovou čistotu a kodifikaci českého jazyka – názvy byly překládány z němčiny a německé názvy byly postupně nahrazovány českými, resp. dvojjazyčnými. Toto počešťování se nevyhnulo ani osobním jménům, jako v případě Šmejkalova náměstí (Franz Schmeykal byl právník a politik německé národnosti) nebo Kučerovy ulice (Kaspar Kutschera byl v 18. století purkmistr města Mostu).

Je však třeba zmínit, že i nadále zůstaly zachovány názvy z oblasti německé politiky (Šmejkalovo náměstí, Hasnerova) či kultury (Goethova, Schillerova, Gutenbergovy sady, Roseggerova, Grillparzerova, Gabelsbergerova, Hamerlingova, Jahnova aj.). Rovněž nedošlo k přejmenování ulic nesoucích jména zdejších rodáků, byť německé národnosti (Frankovo náměstí, Weidlichova, Pohnertova, Moggiolyho, Sehrigové, Ohlhansova aj.). Zákon č. 266/1920 Sb. o názvech měst, obcí, osad a ulic, jakož i označování obcí místními tabulkami, v § 7 zakazoval pojmenování pouze po těch osobách, které evokovaly nepřátelské smýšlení. K nápravě mělo dojít do měsíce od účinnosti zákona, tj. do 8. 5. 1920. Nicméně změny neproběhly v Mostě důkladně, neboť ještě v červenci 1920 hlásí velitel vojenské jednotky v Mostě nadporučík Wiedner, že na některých domech stále zůstávají tabulky se starými názvy ulic a náměstí, což se nesetkává s pochopením u bývalých legionářů [1].

Mnichovská dohoda a následná okupace pohraničních oblastí Německem (Most se stal k 21. 11. 1938 součástí Německé říše v rámci správního území Reichsgau Sudetenland, Říšská župa Sudety) přinesly dramatickou změnu v přístupu k urbanonymům. Nacistický režim využil přejmenovávání ulic a náměstí jako součást širší strategie germanizace a politické indoktrinace. Symbolická moc názvů ulic byla vnímána jako nástroj k prosazení kulturní a ideologické hegemonie Třetí říše.

Také v Mostě byly odstraňovány názvy upomínající české národní hrdiny, demokratické principy nebo československý stát. Namísto toho se objevily názvy spojené s nacistickým pantheonem: Adolf-Hitler-Platz (Švehlovo nám.), Göring-Platz (Minoritské nám.), Knirsch-Platz (Masarykovo nám.), Ludwig-Vogel-Platz (nám. Republiky), Henlein-Strasse (Okružní) nebo Horst-Wessel-Strasse (nově vystavěná). Případně se vracely předchozí německé názvy jako Tietz-Gasse (Jana Žižky z Trocnova), Laurenzipromenade (Wilsonovy sady) nebo vznikaly názvy v duchu nacistické ideologie jako Langemarck-Strasse (Komenského), SA-Strasse (Čsl. legií) [2]. Změny názvů měly sloužit nejen k propagandě, ale také k vymýcení české historické paměti a jejímu nahrazení nacistickým narativem.

Konec druhé světové války v květnu 1945 znamenal nejen pád nacistické moci, ale i obnovu československého státu, což se okamžitě odrazilo i ve veřejném prostoru. Přejmenovávání ulic a náměstí po roce 1945 bylo vedeno s dvojím cílem: jednak odstranit nacistickou symboliku a jména okupantů, jednak vytvořit prostor pro nové hrdiny – především z řad odbojářů (Fučíkova, Grohovo nám., Henzlova, Lancova), vojáků čsl. i zahraničních armád (kpt. Jaroše, Montgomeryho) a sovětských osvoboditelů (Koněvova, Ždanova, Žukova).

Mnohá veřejná prostranství získala názvy reflektující nově vzniklý étos svobody, vděčnosti a národní obnovy jako náměstí gen. Svobody, sady Rudé armády nebo ul. Dobrovolců. Velká pozornost byla věnována připomínce utrpení během války a ulice nově nesly jména obětí nacistických represí (Lidická, Konětopská, Jabůrkové). Vedle toho docházelo k návratu prvorepublikových názvů, které byly během okupace odstraněny, čímž se symbolicky navazovalo na demokratické tradice první republiky (Masarykovo náměstí), případně politiků spojených s masarykovskou tradicí (Benešovo náměstí, ul. Jana Masaryka).

V této fázi ještě nebyl dominantní ideologický tlak z jediné politické strany – změny probíhaly ve víceméně konsenzuálním duchu obnovy republikánských hodnot a důrazu na národní jednotu. V poválečném období nicméně z názvů ulic a náměstí zmizely veškeré připomínky na zdejší německou menšinu. Byly přejmenovány všechny ulice nesoucí jména bývalých německých starostů (Bruckfeldova – Pražská, Truntschkova – Žukova, Rabuského – Konětopská, Rudolfova – Liebknechtova aj.) či zdejších rodáků (Stecherova – Fügnerova, Kollenbergerova – Sovova, Jackelova – Winterova apod.). Ale rovněž tak byly nahrazeny osoby německých či rakouských kulturních dějin – Goethova (nově Čechova), Schillerova (Gorkého), Grillparzerova (Máchova) nebo Lutherova (Balbínova). Jediná ulice, která si ponechala své původní jméno, byla ulice Resslova. V tomto případě se však projevila neznalost původního pojmenování, kdy došlo k záměně jmen historika Wenzela Zachariase Ressla (1809-1886), který působil jako profesor na mosteckém gymnáziu, a vynálezce lodního šroubu Josefa Ressla (1793–1857).

Únorový převrat v roce 1948 přinesl zásadní změnu v ideologickém směřování Československa, a tím i nový přístup k organizaci veřejného prostoru. V komunistické logice představovala toponyma jeden z nástrojů propagandy, ale též ohrožení bezpečnosti státu. Z tohoto důvodu v červenci 1949 rozeslal Okresní národní výbor v Litvínově oběžník s instrukcemi Ministerstva národní obrany ohledně přejmenování ulic typu U vodárny, U kasáren, U plynárny, tj. s názvy prozrazujícími „objekty důležité pro obranu státu“, které musejí zůstat v zájmu obrany státu utajeny [4]. Veřejná prostranství začala reflektovat dějiny

v marxisticko-leninském výkladu a stala se součástí oficiální ideologické výstavby státu.

Od konce 40. let a především v 50. letech 20. století docházelo k systematickému přejmenovávání ulic ve prospěch představitelů komunistického hnutí (Gottwaldova, Leninova, Stalinova, Rosy Luxemburgové, Šmeralovo nám.) i významných dat dělnického hnutí (nám. 14. prosince apod.) či jiných událostí (nám. Dvouletky). Zároveň mizely názvy považované za buržoazní nebo jinak ideologicky nevhodné. Park Wilsonovy sady byl přejmenován na Fučíkovy sady, náměstí T. G. Masaryka na Mírové náměstí (**obr. 1**), ulice Montgomeryho na Dukelskou, Churchillova na Nejedlého, Fügnerova na Sibiřskou atp. Důraz byl kladen na internacionalismus a bratrství se Sovětským svazem, které se mělo odrážet i v názvech ulic a náměstí [5].

Z těchto důvodů byly změnami logicky nejméně zasažené ulice s názvy neutrálními a historickými (Kostelní, Václavské nám., Barvířská, Malá barvířská, Hradní, Hraniční, Hřbitovní, Hvězdná, Kulová, Chmelná, Kabátnická, Na bělidle, Oblouková apod.), případně ulice na okraji města méně exponované (Hořanská cesta, Janovská, Pařidelská, Pražská aj.) Nicméně i takto tradiční názvy mohly projít proměnou, jak dokazují ulice Masná (Švermova) nebo Široká (Churchillova, posléze Nejedlého).

Další vlnou přejmenovávání, například po rehabilitacích v 60. letech 20. století, kdy v některých městech docházelo k dalším úpravám názvů v návaznosti na vnitřní mocenské změny v komunistické straně, již topografie starého Mostu nebyla dotčená. V roce 1964 československá vláda rozhodla o demolici historického jádra města z důvodu rozšíření těžby hnědého uhlí. Systematická demolice probíhala v letech 1964–1982, poslední objekty starého města byly zbořeny v roce 1987. Během likvidace zaniklo nejen městské jádro, ale i okolní zástavba na západním okraji města ve směru na Chomutov (Jezerní předměstí), v severovýchodní (Teplické předměstí) i jižní části (Pražské předměstí).

Město tak nezadržitelně mizelo postupem demoličních čet a proměny názvů ulic se dotýkaly pouze oblasti nově stavěného města. Tím spíše se nemohla projevit společenská změna po roce 1989, kdy se sice výrazně měnily názvy ulic, náměstí a dalších veřejných prostranství odrážejících ideologii předchozího režimu, ovšem původní Most již v té době neexistoval.

2.2 Seznam urbanonym

Seznam urbanonym je řazen abecedně podle názvu uvedeného na posledním Orientačním plánu města Mostu před zahájením demolice města [6]. Uvedena jsou všechna historická označení, případně vysvětlení pojmů.

Náměstí 14. prosince; Masarykovo nám.; Masaryk-Platz; Benešovo nám.; Knirsch-Platz; Freiheitsplatz; Postplatz; Hindenburg-Platz.
Dne 14. 12. 1920 se v Mostě v rámci hornické stávky konal tábor lidu, na kterém bylo při potyčce s četnictvem zastřeleno 8 dělníků.
Budova c.k. poštovního a telegrafního úřadu byla na náměstí postavena v roce 1878.
Hans Knirsch (1877–1933), sudetoněmecký politik
Tomáš Garrigue Masaryk (1850–1937), československý politik
Edvard Beneš (1884–1948), československý politik
Paul von Hindenburg (1847–1934), německý maršál a politik

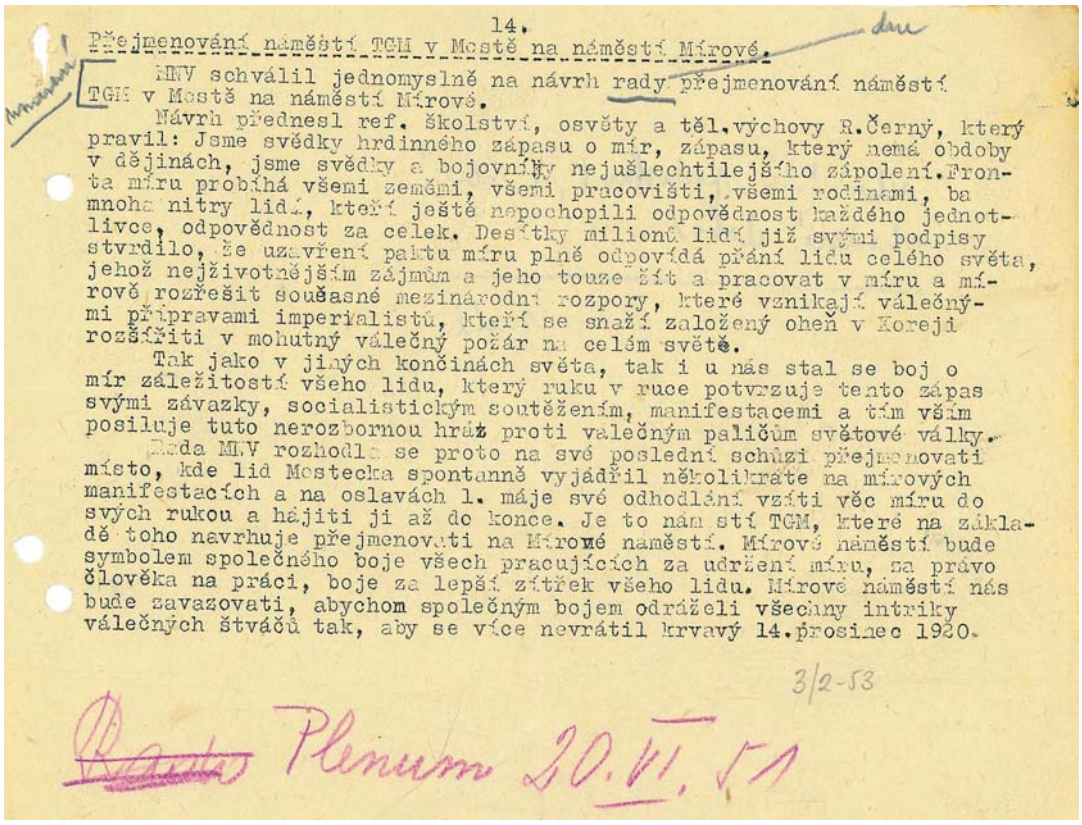
14.
Přejmenování náměstí TGM v Mostě na náměstí Mírové.

MNV schválil jednomyslně na návrh rady přejmenování náměstí TGM v Mostě na náměstí Mírové.

Návrh přednesl ref. školství, osvěty a těl.výchovy R.Černý, který pravil: Jsme svědky hrdinného zápasu o mír, zápasu, který nemá obdoby v dějinách, jsme svědky a bojovníky nejušlechtilejšího zápolení. Fronta míru probíhá všemi zeměmi, všemi pracovišti, všemi rodinami, ba mnoha nitry lidí, kteří ještě nepochopili odpovědnost každého jednotlivce, odpovědnost za celek. Desítky milionů lidí již svými podpisy stvrdilo, že uzavření paktu míru plně odpovídá přání lidu celého světa, jehož nejživotnějším zájmům a jeho touze žít a pracovat v míru a mírově rozřešit současné mezinárodní rozpory, které vznikají válečnými přípravami imperialistů, kteří se snaží založený oheň v Koreji rozšířiti v mohutný válečný požár na celém světě.

Tak jako v jiných končinách světa, tak i u nás stal se boj o mír záležitostí všeho lidu, který ruku v ruce potvrzuje tento zápas svými závazky, socialistickým soutěžením, manifestacemi a tím vším posiluje tuto nerozbornou hráz proti válečným paličům světové války.

Rada MNV rozhodla se proto na své poslední schůzi přejmenovati místo, kde lid Mostecka spontanně vyjádřil několikráte na mírových manifestacích a na oslavách 1. máje své odhodlání vzíti věc míru do svých rukou a hájiti ji až do konce. Je to náměstí TGM, které na základě toho navrhuje přejmenovati na Mírové náměstí. Mírové náměstí bude symbolem společného boje všech pracujících za udržení míru, za právo člověka na práci, boje za lepší zítřek všeho lidu. Mírové náměstí nás bude zavazovati, abychom společným bojem odráželi všechny intriky válečných štváčů tak, aby se více nevrátil krvavý 14.prosinec 1920.

3/2-53

Plenum 20.VI.51

Obr. 1 Usnesení rady Městského národního výboru v Mostě na přejmenování náměstí TGM na Mírové náměstí z roku 1951, Státní okresní archiv Most

Baarova; Selenderova; Selender-Strasse; Selender-Gasse
Jindřich Šimon Baar (1869–1925), český katolický kněz, básník a spisovatel
Jan Zelendár z Prošovic (1520–1594), opat kláštera na Břevnově a na Broumově

Balbínova; Lutherova; Luther-Gasse
Bohuslav Balbín (1621–1688), český literát, historik a kněz
Martin Luther (1483–1546), německý teolog, kněz a církevní reformátor. Po roce 1612 byl v ulici postaven evangelický kostel (na místě v 19. století vznikla budova soudu). Už v 17. století byla ulice nazývaná jako luthr. Kirchgassel (tj. Luteránská kostelní ulička).

Barvířská; Färbergasse; Sackgasse
Od 17. století zde sídlili členové cechu barvířů látek.

Sady u Běly; Promenáda u Běly; Bielapromenade; Svojsíkovy sady
Běla, zastaralé označení řeky Bíliny.
Antonín Benjamin Svojsík (1876–1938), český pedagog a zakladatel českého junáctví

Dr. Bendla; Weidlichova; Weidlich-Gasse
JUDr. Václav Bendl (1870–1927), předseda správní komise v Mostě v letech 1918–1919, městský zastupitel (1919 až 1927)
Johann Weidlich, mostecký měšťan a konšel, roku 1613 obdržel právo těžit uhlí

Bezručova; Vodní; Wassergasse
Petr Bezruč (1867–1958), český básník
Městská brána zvaná Vodní zde stála do roku 1838.

Cihlářská; Ziegelstrasse
Ulice vedla k městské cihelně (čp. 596).

Čechova; Goethova; Goethe-Strasse
Svatopluk Čech (1846–1908), český básník, prozaik a novinář
Johann Wolfgang Goethe (1749–1832), německý básník, prozaik, dramatik a politik

Čsl. armády; Žatecká; Saazerstrasse; Pohnert-Strasse; Pohnertova
Ulice vede směrem na Žatec kolem jezdeckých kasáren postavených na počátku 20. století.
Karl (Carl) von Pohnert (1832–1911), rakouský politik německé národnosti, poslanec Říšské rady a dlouholetý starosta Mostu

Divišova; Rotterova; Rotter-Gasse
Prokop Diviš (1698–1765), český katolický kněz, teolog a přírodovědec
František Rotter, lounský sochař a řezbář 18. století, jeho díla se nacházela v několika mosteckých kostelech

Dobrovolců; Školní; Schulgasse; Obere Kirchengasse
Pojmenování ulice proběhlo na počest dobrovolníkům ve španělské občanské válce (1936–1939).
Městská škola v sousedství kostela je zmiňovaná už v roce 1581.

Dukelská; Tietzova; Tietz-Gasse; Montgomeryho; Jana Žižky z Trocnova
Karpatsko-dukelská operace sovětských a československých vojsk proběhla na podzim roku 1944.
Jan Adam Dietz (1671–1742), český sochař působící v severních Čechách, sochy v Mostě
Bernard Montgomery (1887–1976), britský polní maršál
Jan Žižka (asi 1360–1424), český husitský vojevůdce

náměstí Dvouletky; Dobytčí trh; Viehmarkt
Dvouletka, tj. dvouletý hospodářský plán (1947–1948) byl hospodářský plán na obnovu a rekonstrukci Československa po druhé světové válce.
Prostor sloužil od roku 1857 jako dobytčí trh.

Fučíkova; Hasnerova; Hasner-Gasse
Julius Fučík (1903–1943), český novinář, literární a divadelní kritik a překladatel
Leopold Hasner (1818–1891), rakouský právník a politik

Fučíkovy sady; Wilsonovy sady; Wilson-Anlage; Laurenzipromenade; Kaiser-Josef-Promenade
Julius Fučík (1903–1943), český novinář, literární a divadelní kritik a překladatel
Woodrow Wilson (1856–1924), americký politik
Na místě se nacházel kostel sv. Vavřince (něm. Laurenzikirche) s hřbitovem zrušeným v roce 1878.
Josef II. (1741–1790), císař Svaté říše římské, jeho socha se v parku nacházela do roku 1918

Fügnerova; Stecherova; Stecher-Gasse; Sibiřská
Jindřich Fügner (1822–1865), spoluzakladatel Sokola
Franz Stecher ze Saběnic, lékárník a konšel, roku 1733 založil velkou nadaci pro mostecký špitál sv. Ducha

Gorkého; Schillerova; Schiller-Strasse
Maxim Gorkij (1868–1936), ruský spisovatel, dramatik, básník a revolucionář
Friedrich Schiller (1759–1805), německý spisovatel, básník, dramatik a historik

Gottwaldova; Jezerní; Seegasse
Klement Gottwald (1896–1953), československý komunistický politik
Ulice vedla od městské Jezerní brány (zbořena 1837), směrem na Chomutov, kolem Komořanského jezera (vysušeno 1831).

Grohovo náměstí; Schillerovo nám.; Schiller-Platz; Frank-Platz; Frankovo nám.
Vladimír Groh (1895–1941), český klasický filolog a historik, popravený nacisty
Franz Adalbert Frank (?–1787), hospodářský inspektor města Mostu v letech 1757–1787
Friedrich Schiller (1759–1805), německý spisovatel, básník a dramatik

Hálkova; Moggiolyho; Moggioly-Strasse; Weyrauch-Gasse; Weyrauchova
Vítězslav Hálek (1835–1874), český básník, novinář a publicista
Ignatz Moggioly (?–1885), městský účetní, který odkázal ze své pozůstalosti chudinskou nadaci
Ing. Robert Weyrauch (1874–1924), německý architekt, projektant mostecké přehrady

Hašlerova; Sehrigové; Sehrig-Gasse;
Karel Hašler (1879–1941), český herec, zpěvák, písničkář, textař, spisovatel, dramatik a režisér
Johanna Sehrig (?–1885), provdaná Jacklová založila se

svým mužem (viz ul. Winterova) několik dobročinných nadací

Havlíčkova; Na příkopech; Am Graben
Karel Havlíček Borovský (1821–1856), český novinář, spisovatel, básník a politik
Ulice vedla podél bývalých městských hradeb.

Henzlova; Pontánova; Pontanus-Strasse; Pontanus-Gasse
Johann Henzl, mostecký občan, německý horník popravený nacisty
Jiří Barthold Pontanus z Breitenberka (1550–1614), literát, historik a církevní hodnostář

Holého; Pollensova; Hans-Pollens-Strasse
Prokop Holý (asi 1380–1434), husitský radikální kněz, politik a vojevůdce
Hans von Pollens (asi 1380/1385–1437), zemský správce Dolní Lužice a velitel mosteckého hradu během jeho obléhání husity v roce 1421

Hollarova; Ohlhansova; Franz-Ohlhans-Strasse
Václav Hollar (1607–1677), český rytec a kreslíř
Franz Ohlhans (1861–1910), mostecký vedoucí chrámového sboru a skladatel

Horova; Hammerschmidtova; Hammerschmidt-Gasse; Quergasse; Příčná; Pfleischerforte
Josef Hora (1891–1945), český básník, překladatel a novinář
Andreas Hammerschmidt (1611 nebo 1612–1675), skladatel a varhaník
Ulice vedla k malé brance v městských hradbách zvané Masná. Ulice vedla příčně k ulicím spojujícím 1. a 2. náměstí.

Hořanská cesta; Hareth Weg
Ulice vedla z města směrem k obci Hořany.

Hradní; Burgstrasse; Bergstrasse; Zámecká
Ulice vedla po jihovýchodním úbočí na vrchol kopce Hněvín s hradem (něm. Schlossberg, tj. Zámecká hora). Název byl často zaměňován s ulicí Zámecká (viz).

Hraniční; Grenzstrasse
Ulice tvořila hranici mezi městem Mostem a sousední obcí Souš.

Hřbitovní; Friedhofstrasse
Ulice vedla podél městského hřbitova založeného mimo město roku 1854.

Husovo náměstí; nám. Republiky; Platz der Republik; Ludwig-Vogel-Platz; Erzherzog-Friedrich-Platz
Jan Hus (asi 1370–1415), český římskokatolický kněz, náboženský myslitel a reformátor
Ludwig Vogel (1788–1879), švýcarský malíř
Friedrich Ferdinand Leopold (1821–1847), rakouský arcivévoda

Husitská; Hussitengasse
Ulice vedla místy údajného husitského ležení během obléhání Mostu 1421.

Hvězdná; Sterngasse
V ulici se nacházel hostinec Modrá hvězda (čp. 239).

Chánovská cesta; Bei der Schlossmühle; Unterhalb delsdorf
Ulice vedla od města směrem ke vsím Chanov a Rudolice, kolem mlýna zvaného Zámecký, patřícího k mosteckému hradu.

Chmelná; Hopfengasse
Podle bývalých chmelnic v okolí Mostu vysázených v 18. století.

Chomutovská; Kommotauerstrasse
Ulice vedla od městské Jezerní brány (zbořena 1837), směrem na Chomutov.

Jablonského; Lazarova; Lazarus-Gasse
Boleslav Jablonský (1813–1881), český básník a kněz
Od 17. století se v místě nacházel městský špitál sv. Lazara.

Jabůrkové; Kučerova; Kutschera-Gasse; Elias-Gasse; Eliášova
Jožka Jabůrková (1896–1942), československá levicová novinářka, spisovatelka a politička
Kaspar Kutschera (1799–1879), purkmistr města Mostu
Anton Elias, mostecký měšťan, v roce 1762 zakladatel nadace piaristického gymnázia v Mostě

Janáčkova; Kolbingova; Kolbing-Strasse
Alois Janáček (1854–1928), český hudební skladatel
Asman (Asmus) Kolbing, mostecký kupec, konšel, činný při obnově kostela po požáru roku 1515

Janovská; Johnsdorferstrasse
Ulice vedla směrem k obci Janov.

kpt. Jaroše; Karlova; Karlsstrasse
Otakar Jaroš (1912–1943), československý důstojník, účastník zahraničního odboje
Karl (Carl) von Pohnert (1832–1911), rakouský politik německé národnosti, poslanec Říšské rady a dlouholetý starosta města Mostu

Jeronýmovo náměstí; Anenské nám.; Anna-Platz
Jeroným Pražský (1377 nebo 1378–1416), český filozof a teolog
Do roku 1785 zde fungoval kostel sv. Anny, náměstí vzniklo na místě přilehlého hřbitova.

Jiráskova; Leonisova; Leonis-Strasse
Alois Jirásek (1851–1930), český prozaik, dramatik, učitel a politik
Johannes Leonis, činný 1493, autor zprávy o bitvě u Mostu v roce 1421, zřejmě mostecký měšťan

Jungmannovy sady; Gutenbergovy sady; Gutenberg-Anlage; Templgasse
Josef Jungmann (1773–1847), český filolog, spisovatel, překladatel a rektor Univerzity Karlovy
Johannes Gutenberg (1397/1400–1468), vynálezce knihtisku
Synagoga (templ) byla v parku vystavěná v letech 1872–1873.

Kabátnická; Mantlergasse; Mandlergasse
Název ulice se vyskytuje už v 16. století podle zde sídlících mistrů cechu krejčích.

Kamenná; Steingasse; Am Steinerner Mühle; U Kamenného mlýna
Už v polovině 17. století je zmiňován na tomto místě kamenný mlýn.

Ke věži; Ulička ke věži; Zwingergassel
Ulice vedla kolem zvonice děkanského kostela.
Zwinger, pojem označující prostor u městských hradeb.

Klášterní stezka; Klostersteig
Ulice vedla kolem křižovnické komendy (tj. kláštera řádu křižovníků).

Klostermannova stezka; Holtscheho; Holtsche-Gasse
Karel Klostermann (1848–1923), český spisovatel
Franz Holtsche, mostecký knihvazač, věnoval roku 1846 pozemek na stavbu dětského domova

Komenského; Komeniusstrasse; Franz-Josef-Strasse; Langemarck-Strasse
Jan Amos Komenský (1592–1670), biskup Jednoty bratrské, filozof a spisovatel
Langemarck, obec v Belgii, kde v roce 1914 probíhaly boje
František Josef I. (1830–1916), rakouský císař

maršála Koněva; Nádražní; Bahnhofstrasse
Ivan Stěpanovič Koněv (1897–1973), sovětský vojevůdce
Ulice Nádražní byla roce 1935 rozdělena na dvě části před a za Václavským náměstím.
Výstavba nádražní budovy začala v roce 1869.

Konětopská; Rabuského; Rabusky-Gasse
Konětopy, obec v okrese Praha-východ vypálená na konci 2. světové války
Leopold Rabusky (1771–1843), purkmistr města Mostu

Kopistská; Kopitzerstrasse; Oberleutensdorferstrasse
Ulice vedoucí do obce Kopisty a dále do Horního Litvínova.

Kostelní náměstí; Kirchenplatz
Podle děkanského kostela obnoveného po požáru roku 1515.

Kostelní; Kirchengasse; Untere Kirchengasse; Kirchgasse
Podle děkanského kostela obnoveného po požáru roku 1515.

Kulová; Kugelgasse
Název je zmiňován již v 17. století podle rodiny Kugel, která do roku 1622 vlastnila rohový dům čp. 260.

Lancova; Dittrichova; Anton-Dittrich-Strasse
Josef Lanc (1888–1974), politik v Kopistech, poslanec
Anton Dittrich (1804–1881), mostecký hodinář, autor kroniky města Mostu

Leninova; Bruckfeldova; Bruckfeld-Strasse; Pražská
Vladimir Iljič Lenin (1870–1924), komunistický politik a revolucionář
Anton Pock von Bruckfeld (1794–1879), starosta města Mostu
Původně severní část Pražské ulice vedoucí z města směrem na Prahu.

Lidická; Mannlicherova; Mannlicher-Gasse
Lidice, obec v okrese Kladno vypálená nacisty
Rodina Mannlicherů, významná mostecká měšťanská rodina

Liebknechtova; Rudolfova; Bürgermeister-Rudolf-Strasse; Rosegger-Strasse; Rayon StB; Nákladní
Karl Liebknecht (1871–1919), socialistický politik a revolucionář
Peter Rosegger (1843–1918), rakouský spisovatel a básník
Josef Rudolf (1807–1890), mostecký starosta
Ulice vedla podél železniční tratě (něm. Rayon Staatsbahn) a podél skladišť.

Luxemburgové; Stifterova; Stifter-Gasse; An der Reitschule
Rosa Luxemburgová (1871–1919), německá představitelka socialistického a komunistického hnutí
Adalbert Stifter (1805–1868), spisovatel, malíř a pedagog
V místě se nacházela vojenská jezdecká škola.

Lužická; Meissnerstrasse; Míšeňská
Původní cesta vedla z města na sever na celnici Mníšek a dále do saské Míšně.

Máchova; Grillparzerova; Grillparzer-Strasse; Slepá
Karel Hynek Mácha (1810–1836), český básník a prozaik
Franz Grillparzer (1791–1872), rakouský spisovatel a dramatik
Ulice na své východní straně končila jako slepá u areálu městské plynárny.

Malá barvířská; Malá barvířská; Kleinefärbergasse
Název sloužil k odlišení od kolmé a větší Barvířské ulice.

Mánesova; Gassmannova; Gassmann-Gasse
Josef Mánes (1820–1871), český malíř
Florian Leopold Gassmann (1729–1774), mostecký rodák, hudební skladatel, kapelník a varhaník

Marxova; Dr. Siegla; Dr.-Siegel-Strasse; Elisabeth-Strasse
Karl Marx (1818–1883), německý filosof a publicista
Dr. Franz Siegel (?–1881), chirurg a ředitel mostecké nemocnice, autor novodobých dějin města Mostu
Alžběta Bavorská (1837–1898), sňatkem rakouská císařovna

Mírové náměstí; 1. náměstí; 1. Platz; nám. T. G. Masaryka; Benešovo nám.; Adolf-Hitler-Platz; Marktplatz; Holzmarkt; Švehlovo nám.; Bismarck-Platz
1. náměstí jako hlavní náměstí vzniklo křížením obchodních cest a získalo tak zhruba trojúhelníkový tvar, původní místo konání trhů (Marktplatz; Holzmarkt).
Tomáš Garrigue Masaryk (1850–1937), československý politik
Adolf Hitler (1889–1945), německý nacistický politik
Antonín Švehla (1873–1933), československý politik
Otto von Bismarck (1815–1898), německý politik
Edvard Beneš (1884–1948), československý politik

Na hrázi; Am Dammteich; Suckova ulička; Suck-Gäschen; Huga Kepky; U rybníka
Do 19. století se v prostoru sadů u Běly nacházel rybník.
Hugo Kepka (1889–1912), novinář a básník působící v Mostě
Karl Suck, majitel hostince čp. 370

Na popravišti; Am Rabenstein
Ulice na jižním okraji města, kde se do roku 1851 nacházelo popraviště.

Na střelišti; Am Schiesstand; Am Schiesswand
Ulice vedla přes místo, kde se konala cvičení a turnaje střeleckého bratrstva.

Nádražní; Bahnhofstrasse; Čs. legií; SA-Strasse
Výstavba nádražní budovy začala v roce 1869. Ulice vedla původně od nádraží přes Václavské náměstí až na 1. náměstí. V roce 1935 byla rozdělena na dvě části před a za Václavským náměstím.

Československé legie, jednotky dobrovolnického zahraničního vojenského odboje Čechů a Slováků za první světové války
SA, Sturmabteilung, nacistická paramilitantní organizace

Nejedlého; Široká; Weitengasse; Churchillova
Zdeněk Nejedlý (1878–1962), český literární a hudební historik, muzikolog a politik
Původní označení dle své velkosti oproti souběžné Úzké ulici.
Winston Churchill (1874–1965), britský politik

Nerudova; Dernschwamova; Dernschwam-Gasse
Jan Neruda (1834–1891), český literát
Jan Dernschwam z Hradešína (1494–1568), humanistický vzdělanec, báňský odborník a cestovatel

Novákova; Schlesingerova; Schlesinger-Strasse
Vítězslav Novák (1870–1949), český hudební skladatel a hudební pedagog
Ludwig Schlesinger (1838–1899), historik a politik německé národnosti

Novosvětská; Na Novém světě; Im Neuland; Neuland-Strasse
Staré pomístní jméno odkazující na předměstí vznikající od 16. století.

Oblouková; Bogengasse
Ulice získala název podle svého tvaru kopírujícího městské hradby.

Okružní; Ringstrasse; Wenzelsdorstrasse; Hötzendorf-Ring; Henlein-Strasse; Václavská; Stalinova
Okružní byla nazvaná po vzoru vídeňské Ringstrasse po dokončení zástavby na konci 19. století.
Franz Conrad von Hötzendorf (1852–1925), rakousko-uherský generál
Konrad Henlein (1898–1945), československý a německý politik
Josif Vissarionovič Stalin (1878–1953), ruský revolucionář a politik
Václavská podle kostela sv. Václava stojícího na jejím severozápadním konci a podle svatováclavského předměstí, kterým procházela.

Palackého; Heroldova; Herold-Strasse; Gabelsberger-Strasse; An der Seemühle; U Jezerního mlýna
František Palacký (1798–1876), český historik, politik a spisovatel
Franz Xaver Gabelsberger (1789–1849), německý vynálezce těsnopisu
Josef Herold (1861–1932), politik německé národnosti, poslanec Českého zemského sněmu a Říšské rady, starosta Mostu
Jezerní mlýn (čp. 325), nejstarší písemná zmínka o mlýně pochází z roku 1527, nazván podle Komořanského jezera

Pařidelská; Paredlstrasse
Ulice vedla směrem k obci Pařidla.

Pod Hněvínem; Pod Širokým vrchem; Breitenbergstrasse
Ulice vedla po severním úbočí hory Hněvín k Širokému vrchu.

Pod hradbami; Na horním trhu; Am hohen Markt; U koňského mlýna; An der Rossmühle
Prostor mezi děkanským kostelem a bývalými městskými hradbami, kde se též konaly trhy. Horní trh sloužil pro odlišení od trhů konaných na níže položeném druhém náměstí.
Nejstarší zmínka o tzv. koňském mlýnu ve městě (tj. mlýnu na koňský pohon) pochází z roku 1792.

Pod kaštany; U lihovaru; Bei der Spiritusfabrik
Ulice spojovala silnici na Chomutov s areálem mosteckého lihovaru. Ulice vedla původně kaštanovou alejí.

Pražská; Pragerstrasse
Ulice vedla z města na jih směrem na Prahu.

Propadlá; Žižkova; Zizka-Gassel; Szizka-Strasse; Neue Quergasse; Schwimsandstrasse; Kuřavková
Název odkazuje na průval tekutých písků (kuřavky) a propadu v této části města v roce 1895.
Jan Žižka (asi 1360–1424), český husitský vojevůdce

Resslova; Ressel-Gasse
Wenzel Zacharias Ressel (1809–1886), historik a v letech 1850–1870 profesor na mosteckém gymnáziu

Riegrova; Hamerlingova; Hamerling-Strasse
František Ladislav Rieger (1818–1903), český politik
Robert Hamerling (1830–1889), rakouský básník

Rooseveltova; Na ptáku; Vogelstange
Franklin Delano Roosevelt (1882–1945), americký prezident
Ulice vedla podél městského příkopu, kde se konala soutěž ve střelbě na ptáku, konstrukce je zachycena již na vyobrazení města z roku 1602.

Rozmarýnová; Rosmaringasse
Podle bývalých zelinářských zahrad ve východní části ulice u řeky Bíliny.

Rudolická; Rudolsdorfgasse
Ulice vedla do obce Rudolice.

Rybalkova; Jezdecká; Reitergasse; Kaserneplatz
Pavel Semjonovič Rybalko (1894–1948), sovětský vojevůdce
Stará jezdecká kasárna byla roku 1889 rozšířena o dlouhou stáj (čp. 1475–1478) pro dragounský pluk.

Sady Rudé armády; Rösslerovy sady; Rössleranlage; Sady K. Světlé
Rudá armáda, pozemní vojsko Sovětského svazu
Karolina Světlá (1830–1899), česká spisovatelka
Emil Rössler (1815–1863), mostecký rodák, právní historik

Skyřická cesta; Skyritzerweg; Ecce homo Weg
Silnice vedoucí do obce Skyřice.
Cesta vedla kolem kaple Ecce homo.

Smetanovo náměstí; Na příkopech; Am Graben; Bašta; Theaterplatz; Bastei-Platz
Bedřich Smetana (1824–1884), český hudební skladatel
Na severní straně náměstí stála do roku 1827 bašta městských hradeb; vedl zde hradební příkop.
Divadelní budova na náměstí byla otevřena v roce 1911.

Sovova; Kollenbergerova; Kollenberger-Strasse; Lastenstrasse; Nákladní; Uhelná, Uhlířská

Antonín Sova (1864–1928), český básník a spisovatel
Matyáš Kollenberger (1689–1757), mostecký rodák, provinciál české provincie minoritů
Ulice vedla kolem železniční tratě a uhelných skladů.

Střimická; Nach Striemitz
Silnice vedla do obce Střimice.

Svátkova; Schmiedlova; Schmiedl-Gasse
Josef Svátek (1835–1897), český novinář, historik a spisovatel
Johann Gottfried, hrabě von Schmiedl (kolem 1700–1756), vrchní lovčí saského kurfiřta, který v roce 1756 založil nadaci na zřízení křížové cesty v Mostě

náměstí generála Svobody; 2. náměstí; 2. Platz; Minoritenplatz; Minoritské nám., Kaiser-Wilhelm-Platz; Göring-Platz
Ludvík Svoboda (1895–1979), československý voják a politik
Tradičně bylo označováno jako 2. náměstí, vytýčené při založení města ve 13. století.
Hermann Göring (1893–1946), německý nacistický politik
Vilém II. (1859–1941), německý císař a pruský král
Na jihovýchodní straně náměstí stál klášter minoritů založený mezi lety 1237 a 1240.

Škroupova; Jana Masaryka
František Škroup (1801–1862), český hudební skladatel a dirigent
Jan Masaryk (1886–1948), československý diplomat a politik

Šmeralovo náměstí; 3. náměstí; 3. Platz; Gymnasiumplatz; Böhmischering; 92er Platz; Goebbels-Platz
Bohumil Šmeral (1880–1941), československý politik a novinář
Tradičně bylo označováno jako 3. náměstí, vytýčené při rozšíření města ve 13. století.
Joseph Goebbels (1897–1945), německý nacistický politik
Rakouský 92. pěší pluk (1883–1918), jeho doplňovací oblastí byly severozápadní Čechy, zejména Chomutov
V jihozápadní části náměstí se nacházelo piaristické gymnázium působící v Mostě od roku 1768.
Jako České náměstí se vyskytuje už v rejstříku městské daně z roku 1525.

Špitálská; Spitalgasse; Komenda-Steig
Ulice vedla kolem špitálu komendy, kláštera řádu křižovníků.

Švermova; Masná; Fleischbankgasse
Jan Šverma (1901–1944), český novinář a komunistický politik
Navzdory svému názvu se masné krámy nenacházely v této ulici, ale v Horově ulici.

Teplická; Teplitzerstrasse
Hlavní ulice Teplického předměstí

Třebízského; Coriho; Cori-Gasse
Václav Beneš Třebízský (1849–1884), český spisovatel a katolický kněz
Johann Nepomuk Cori (1819–1887), historik, spisovatel, katolický kněz, autor prvních ucelených dějin města Mostu

Tylova; Soukenická; Tuchrahme; Tuchrahmstrasse
Josef Kajetán Tyl (1808–1856), český dramatik, režisér, herec, překladatel, divadelní kritik, spisovatel a novinář
Soukeníci zde za městskými hradbami měli své rámy na napínání plátna.

Tyršova; Jahnova; Jahn-Strasse; Am Graben; Grabenstrasse; Na příkopech
Miroslav Tyrš (1832–1884), český národní obrozenec
Ulice vedla podél městských hradeb.
Friedrich Ludwig Jahn (1778–1852), německý pedagog, zakladatel německého tělocvičného hnutí

U Běly; Bielagasse
Běla, zastaralé označení řeky Bíliny.

U cukrovaru; Beim Zuckerfabrik
Ulice u areálu mosteckého cukrovaru.

U hřiště; Seligerova; Seliger-Strasse; Gasgasse; Plynárenská;
Ulice vedoucí kolem městské plynárny k fotbalovému hřišti.
Josef Seliger (1870–1920), politik německé národnosti a poslanec Národního shromáždění

U jeptišek; Nonnengasse
Kolem 1509 si postavily sestry magdalenitky ze Zahražan ve městě kostel a klášter, který byl v roce 1782 zrušen.

U kamenného mostu; Bei der steinernen Brücke
Pomístní jméno zmiňované už v 16. století podle mostu vedoucího přes řeku Bílinu

U města Chersonu; Na lisu; Am Pressfeld
Chersonésos, zaniklé řecké město na Krymu
Pomístní jméno odkazující na lisovnu vína pod vinicemi na svazích kopce Hněvína.

U náhonu; K jatkám; Schlachthausstrasse; Schlachthoffstrasse; Jateční, U jatek; Beim Spittelbleich; Mühlgraben
Poblíž ulice se rozděloval bývalý mlýnský náhon: část se napojovala zpět do řeky Bíliny, druhé rameno vedlo podél řeky a slévalo se s ní za špitálem sv. Ducha jižně od města.
Ulice vedla podél nových městských jatek, jejichž výstavba začala roce 1875.
Spittelbleich, pomístní jméno ze slov Spittel (tj. špitál) a Bleich (tj. bělidlo), louka u řeky Bíliny náležející městskému špitálu sv. Ducha, kde se bělilo prádlo.

U Pražské brány; Am Prager Tor
Do roku 1840 zde stála Pražská brána jako součást městských hradeb.

U tržiště; Kasárenská; Kasernengasse; Tržní
Ulice vedla od Šmeralova nám., kde se pravidelně konaly týdenní trhy.
V roce 1752 byla na jižním konci ulice postavena kasárna.

Úzká; Engegasse
Původní označení dle svého charakteru oproti souběžné Široké ulici.

Václavské náměstí; Wenzelplatz; Hötzendorf-Ring
Kostel sv. Václava, původně součást kláštera křižovníků, barokně přestavěn roku 1649.
Franz Conrad von Hötzendorf (1852–1925), rakousko-uherský generál

Vančurova; Horst-Wessel-Strasse
Vladislav Vančura (1891–1942), český spisovatel, dramatik

a režisér
Horst Wessel (1907–1930), německý nacista, příslušník SA

V Ležákách; Ryessova; Ryess-Gasse
Jedná se o staré pomístní jméno.
Niklas Ryess, mostecký zlatník a konšel, činný při obnově kostela po požáru roku 1515

V luhu; Im Lauch
Jedná se o staré pomístní jméno.

Vrbenského náměstí; Šmejkalovo nám.; Schmeykal-Platz
Bohuslav Vrbenský (1882–1944), český lékař, novinář a politik
Franz Schmeykal (1826–1894), právník a politik

Vrbova; Bartholdova; Barthold-Gasse
Jan Vrba (1889–1961), český lesník, učitel, básník a spisovatel
Jiří Barthold Pontanus z Breitenberka (1550–1614), literát, historik a církevní hodnostář

Vrchlického; Gabelsbergerova; Gabelsberger-Strasse
Jaroslav Vrchlický (1853–1619), český spisovatel, básník, dramatik a překladatel
Franz Xaver Gabelsberger (1789–1849), německý vynálezce těsnopisu

Vtelenská cesta; Wtelner Weg; Wtelnerstrasse
Ulice vedla do obce Vtelno.

Winterova; Jackelova; Jackel-Strasse
Zikmund Winter (1846–1912), český spisovatel
MUDr. Franz Jackel (?–1892), mostecký lékař, spolu se svou manželkou Johannou (viz ul. Hašlerova) založili ze své pozůstalosti velkou sociální nadaci.

Wolkerova; Weitmilova; Weitmil-Gasse
Jiří Wolker (1900–1924), český básník
Šlechtická rodina z Veitmile držela mostecký hrad v letech 1480–1585

Zámecká; Zámecká stezka; Hradní; Burgstrasse; Bergstrasse; Schlossweg; Schlossbergweg
Ulice vedla po východním úbočí na vrchol kopce Hněvín (něm. Schlossberg, tj. Zámecká hora). Název byl často zaměňován s ulicí Hradní (viz).

Zámecký dvůr; Za zámeckým dvorem; Am Schlosshof
Ulice vedla podél bývalého hospodářského dvora, který původně náležel k hradnímu panství, později k městskému panství Kopisty.

Za střelnicí; Schützengasse
Budova střelnice (čp. 447) byla postavena roku 1842.

Zelinářská; Purmannova; Purmann-Gasse
Ulice vedla jižně od města kolem zahrad.
Franz Purmann, mostecký měšťan a konšel, činný při obnově kostela po požáru roku 1515

Zeyerova; Laurenziho; Laurenzi-Gasse
Julius Zeyer (1841–1901), český prozaik, dramatik a básník
Poblíž se nacházel kostel sv. Vavřince (něm. Laurenzikirche).

Ždanova; Minoritů; Minoritengasse
Andrej Alexandrovič Ždanov (1896–1948), sovětský komunistický politik a ideolog
Klášter minoritů je v Mostě poprvé zmiňován v roce 1223.

Žižkova; Gorenzova; Gorenz-Strasse; Zahražanská cesta; Saraserweg
Jan Žižka (asi 1360–1424), český husitský vojevůdce
Ramphold von Gorenz, mýtický rytíř, který se dle pověsti obětoval roku 1421 během husitského obléhání Mostu
Ulice vedla k bývalému klášteru na Zahražanech (něm. Saras).

maršála Žukova; Truntschkova; Truntschka-Strasse; Vogelherd; Na čihadle
Georgij Konstantinovič Žukov (1896–1974), sovětský vojevůdce
Josef Truntschka (1867–1931), starosta města Mostu
čihadla – starý pomístní název

3. Oikonyma a anoikonyma v prostoru starého Mostu a vybraných částech jeho katastrálního území

Pro modelové ukázky dokumentace oikonym a anoikonym v prostoru starého Mostu a ve vybraných částech jeho katastrálního území byl zvolen jako výchozí zdroj povinný císařský otisk mapy stabilního katastru, katastrální území Most (Brüx) z roku 1842. Z 15 sekcí na 13 listech byly vybrány sekce V (město starý Most a jeho zázemí na severu a severovýchodě, **obr. 2a**), a dále VIII (**obr. 2b**) a IX (jižní a jihovýchodní partie od města, dnes prostor části nového Mostu, **obr. 2c**), které zhruba odpovídají výskytu urbanonym starého i nového Mostu (viz oddíl 2 článku). Jedná se o první mapový zdroj velkého měřítka (1 : 2 880), na němž jsou oikonyma a anoikonyma zaznamenána pro celý katastr a ve větším počtu než na méně podrobných starších mapách včetně I. vojenského mapování (1 : 28 800, 1780–1783).

Stav a proměny oikonym a anoikonym a posléze, až na výjimky, jejich definitivní zánik, lze pro mladší období sledovat na mapách velkých a středních měřítek s využitím následujících, ale i dalších aplikací: Geoportál ČÚZK – Geoprolížeč, Geoportál ČÚZK – Archiválie, Geoportál ČÚZK – Geonames a Historická jména, Chartae Antiquae (virtuální mapová sbírka), Mapy.cz, Geolab, Arcanum, Most do minulosti, Starý Most v nás ad. Schematický plán zástavby starého Mostu před zbouráním lze porovnat se současným stavem na portálu Mapy.cz. Tyto aplikace skýtají uživatelsky přívětivé prostředí s možností zoomování pro komparativní studium ve sledované oblasti a budou použity rovněž při zpracování dat pro zmíněnou databázi projektu Most – město, které nezaniklo. Výzkum je doplňován údaji z písemných a obrazových zdrojů [7], [8], [9] ad. Kompletní zdroje budou uvedené ve Specializované veřejné databázi.

Toponyma (oikonyma a anoikonyma) jsou na povinném císařském otisku mapy stabilního katastru, katastrální území Most (Brüx) z roku 1842, sekce V, VIII, IX, v německé jazykové verzi s řadou gramatických nepřesností. U znění toponym je uveden jejich význam v češtině, historický land use prostoru, kde se toponyma nachází (dle vysvětlivek povinných císařských otisků stabilního katastru), případně další stručné informace.

3.1 Oikonyma

Heilig: Geist Spital, sekce IX
Špitál sv. Ducha. Nespalné a veřejné budovy. Postavený

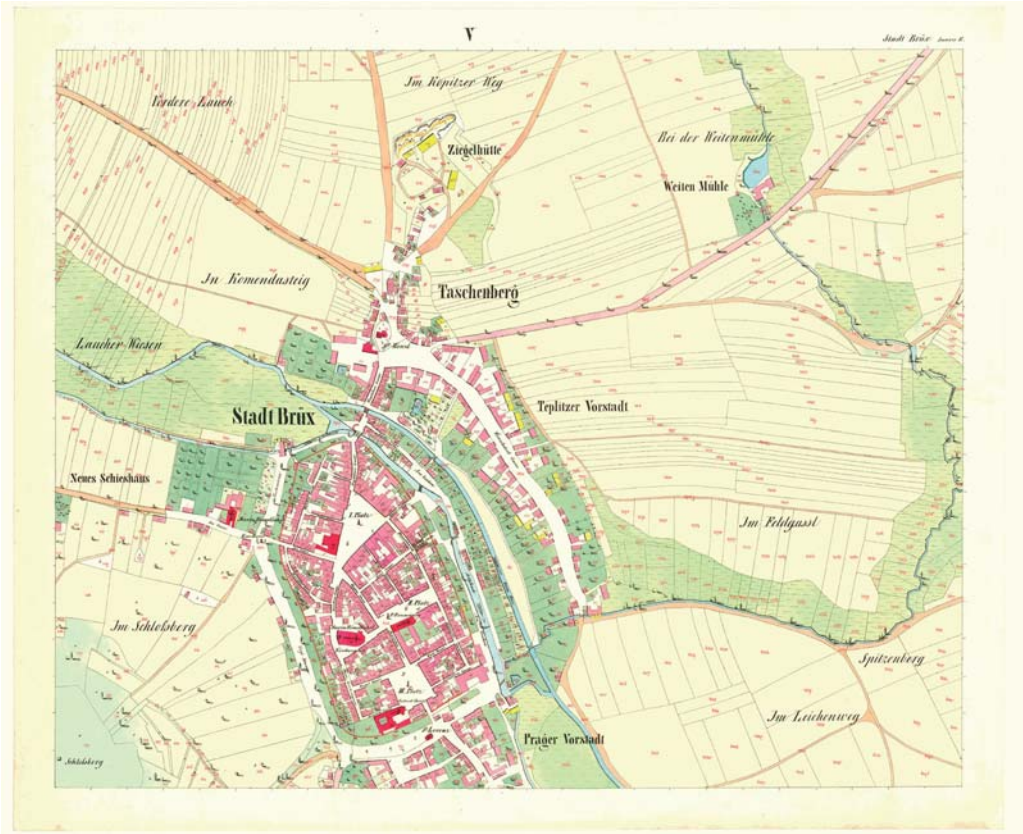

Obr. 2a Císařský povinný otisk mapy stabilního katastru, katastrální území Most (Brüx) z roku 1842, sekce V (zmenšeno), Ústřední archiv zeměměřictví a katastru

Obr. 2b Císařský povinný otisk mapy stabilního katastru, katastrální území Most (Brüx) z roku 1842, sekce VIII (zmenšeno), Ústřední archiv zeměměřictví a katastru

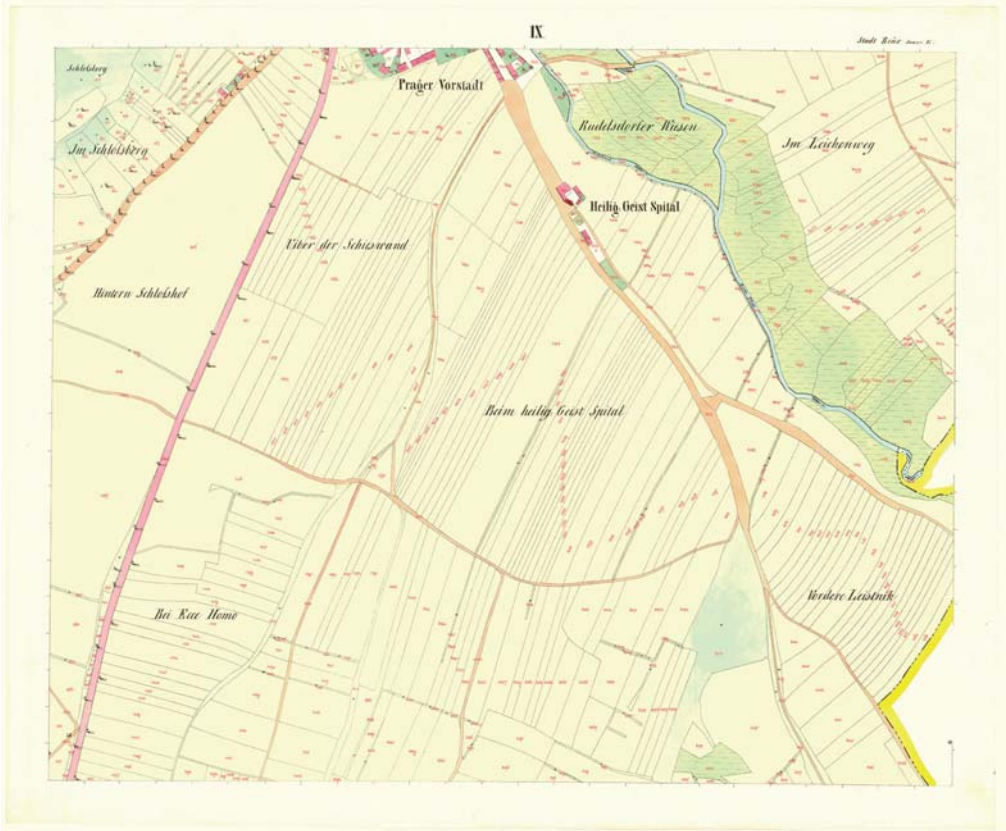

Obr. 2c Císařský povinný otisk mapy stabilního katastru, katastrální území Most (Brüx) z roku 1842, sekce IX (zmenšeno), Ústřední archiv zeměměřictví a katastru

městem před hradbami jihovýchodně při cestě do Prahy v první třetině 14. století, první zmínka se dochovala z roku 1351. Bouráním Mostu nebyl zasažen.

Neues Schieshaus, sekce V (též IV)
Nová střelnice. Nespalná budova. Též Schußstadl na Willenbergově vedutě (1602) s číslem 8 nebo Schützenhaus, např. na plánu města z roku 1929.

Prager Vorstadt, sekce IX
Pražské předměstí. Nespalné a spalné budovy. Vzniklo při komunikaci do Prahy. Od sedmdesátých let 19. století bylo začleněno do katastru Mostu, nacházely se zde převážně průmyslové podniky.

Saras, sekce VIII
Zahražany (Záhrazí, Saras či Saraz). Nespalné a spalné budovy. V písemných pramenech se jméno poprvé objevilo v roce 1283. Král Václav II. daroval zahražanský kostel magdalenitkám, aby při něm zřídily klášter. Byl zničen za husitských válek, obnoven kolem poloviny 18. století, v roce 1782 Josefem II. zrušen. Z větší části byl zbořen již roku 1893, definitivně v roce 1966 z důvodu výstavby nákupního a kulturního střediska (již neexistuje). Zachovala se pouze křížová cesta (10 z původních 14 zastavení) v dnešní Žižkově ulici; zakreslená je na I. i II. vojenském mapování ve směru od Zahražan k Mostu.

Stadt Brüx, sekce V
Most (město). Nespalné, spalné a veřejné budovy. Vznikal jako královské město kolem roku 1230 u přechodu přes řeku Bílinu, na skloněném území mezi úpatím Hněvína a řekou, jméno je odvozeno od tamní krajiny s mokřady, přes které vedla cesta po dřevěných mostech. V roce 1278 městu udělil Přemysl Otakar II. cenné privilegium, které upevnilo jeho právní postavení. Od roku 1965 do osmdesátých let 20. století bylo bouráno, aby ustoupilo povrchové těžbě hnědého uhlí.

Taschenberg, sekce V
Václavice, něm. Wenzelsdorf (Ves Svatého Václava), též Taschenberg, Tašenberk) s kostelem sv. Václava, komendou křižovníků s červenou hvězdou a špitálem ze 13. století (doložený k 1238). Nespalné, spalné a veřejné budovy. Označení, vztahující se ke sv. Václavovi, se vyskytuje v donačních listinách pro řád křižovníků od 13. století, jako Taschenberg je nazýváno předměstí, pokud se vztahovalo k městu a jeho panství, až od raného novověku. Užívání obou názvů se překrývalo.

Teplitzer Vorstadt, sekce V
Teplické předměstí. Nespalné a spalné budovy. Vzniklo v místě vsi Taschenberg (Václavice) severovýchodně od města Most jako Václavské, později předměstí Taschenberg nebo Teplické podle komunikace, vedoucí do Teplic.

Wasenmeisterey, sekce VIII
Rasovna. Nespalná budova. Na I. vojenském mapování, sekce 37, uvedena jako **Abdeker** (správně der Abdecker).

Weiten Mühle, sekce V
Weidenmühle na Bílém potoce, bývalé čp. 420 severový-

chodně od centra starého Mostu. Nespalná budova. Koncem 19. stol. vyrostl v bezprostředním okolí areál cukrovaru. V roce 1930 již mlýn nebyl v provozu, v sedmdesátých letech 20. stol. byl zbořen při zakládání povrchového dolu na hnědé uhlí.

Ziegelhütte, sekce V
Cihelna. Spalné a nespalné budovy. Nacházela se severně od vsi Taschenberg.

Ziegelhütte, sekce VIII
Cihelna. Spalná a nespalná budova. Nacházela se jižně od rasovny.

3.2 Anoikonyma

Auf´n Rössl, sekce VIII (též VII, X, XII)
Na vrchu Ressl. Les s mladými stromy. Sekce X, XII ve znění *Aufn Rössl*. Vrch Ressl (Rössl, Rössel, Rösselberg či Ressel, česky Rýzl, Ryzel, Koňský vrch, Čepirožská výšina) s nadmořskou výškou 414 metrů leží na severozápadním okraji města Mostu. Nacházela se zde osada Ressl, která postupně zanikla a zůstal jen stejnojmenný dvůr Rösselhof (sekce XII), kde se chovaly ovce. Do 17. století se na jihovýchodních svazích vrchu pěstovala vinná réva.

Bei Ecce Homo, sekce IX (též XIII)
Při kapli Ecce homo (na mapě s velkým H). Pole s traťovými plužinami. Podle barokní kaple Ecce homo, zakreslené na povinném císařské otisku mapy stabilního katastru města Most z roku 1842, sekce V. Nacházela se jihovýchodně od kostela Nanebevzetí Panny Marie kláštera kapucínů a byla zbořena na počátku dvacátých let 20. století. Ecce homo (Ejhle, tu je člověk) je motiv výtvarného umění, znázorňující zbičovaného a trny korunovaného Ježíše Krista.

Bei den Weitenmühle, sekce V (též II)
U Weidenmühle (doslovně Vrbový mlýn, český název se však v pramenech nevyskytuje, ***Weiten Mühle***, sekce V). Pole a zamokřené louky.

Bei der Kavillerey, sekce VIII (též VII)
U kafilérie. Suché louky. Pomístní jméno v blízkosti rasovny (***Wasenmeisterey***, sekce VIII).

Beim heilig. Geist Spital, sekce IX (též XIII)
U špitálu sv. Ducha (o špitálu viz Heilig: Geist Spital, sekce IX). Pole s traťovými plužinami.

Biela Fluss, sekce V, IX (též IV)
Bílina. Řeka. Též Biela Bach. Levostranný přítok Labe, protékající mezi Krušnými horami a Českým středohořím východním směrem. Tvoří říční osu severovýchodní poloviny Mostecké pánve. Díky povrchové těžbě hnědého uhlí se její původní tok výrazně změnil. Bílina je kodifikované zeměpisné jméno z 20. století.

Breitenberg, sekce VIII
Široký vrch. Pole s pastvinou. Široký vrch se nachází na severozápadním okraji Mostu, nadmořská výška je 386 m. Spolu se sousedícím Hněvínem odděluje Most od městské části Souš. Na jižním svahu se rozkládají vinice.

Hintern Schlosshof, sekce VIII, IX
Vzadu za zámeckým dvorem. Pole. Podle panského dvora v Zahražanech (Saras) pod Zámeckým vrchem, náležel k panství Kopisty. Dvůr je na II. vojenském mapování označen jako Saras MH (Meier Hof, též Meierhof).

Im Feldgassl, sekce V (též VI)
U Polní uličky (uličky do polí). Pole. Ulička byla kolem roku 1600 uzavřena závorou.

Im Kopitzer Weg, sekce V (též II)
U (podél) Kopistské cesty (cesty do Kopist), na Kopistské cestě. Pole. Ves Kopisty s nacházela asi 3 km severně od starého Mostu, po zboření z důvodu těžby zůstal název katastrálního území jako součást dnešního města.

Im Schlossberg, sekce V, VIII, IX (též IV)
V/Při zámeckém vrchu (Hněvínu). Pole, pastviny s ovocnými stromy a mladým lesem. Viz *Schlossberg*.

In Breitenberg, sekce VIII
V/Při Širokém vrchu. Pole a pastviny s mladým lesem. Podle Široký vrch (Breitenberg), sekce VIII.

In Kommendasteig, sekce V (též IV)
Na cestě (pěšině) ke komendě (komenda a špitál křižovníků s červenou hvězdou u kostela sv. Václava v Taschenbergu/Václavovicích). Pole. Komenda zanikla v rámci demolice Mostu v sedmdesátých letech 20. století.

In Leichenweg, sekce V, IX (též X)
Při cestě odsouzených k smrti. Pole. Podle cesty, která vedla k popravišti na vrchu Šibeník v současném městě Most. Též Šibeniční vrch, Galgenberg, s nadmořskou výškou 320 metrů. Jméno vrchu naznačuje, že zde bylo popraviště.

In Neuland, sekce VIII (též IV)
V nové zemi. Mladý les. Jihozápadně od Zámeckého vrchu. Po roce 1500 vznikalo západně a jihozápadně od Mostu ve směru ke Komořanskému jezeru (See-Wiese) Jezerní předměstí, zvané též Nové Město. Název se dochoval např. jako pomístní jméno Im Neuland na katastrální mapě z roku 1905, ulice Neuland-Str.[asse] severně od Hněvína mezi Střelnicí (Schützenhaus) a chudobincem (Armenhaus) na plánu města z roku 1932, v současném Mostě jako ulice Na Novém světě.

Laucher Wiesen, sekce V (též IV)
Zamokřené louky. Pole s traťovými plužinami. Od Komořanského jezera (die See-Wiese) se táhly mokřady, sahající až k Mostu.

Mühlbach, sekce V (též IV)
Mlýnský potok (náhon). Protékal městem vpravo od toku řeky Bíliny jako její rameno a sloužil k pohonu Jezerního mlýna (starý Most, bývalé čp. 525, zanikl v letech 1974 až 1979 při otevírání velkolomu Most – Ležáky) a mlýna s bývalým čp. 280 (dle databáze Mostecký mlýn).

Rösselberg, sekce VIII (též XI, XII)
Ressl (Rössel či Ressel, česky Rýzl, Ryzel, Koňský vrch, Čepipirožská výšina). Mladý les. Vrch s nadmořskou výškou 414 metrů na severozápadním okraji města Mostu. Osada Ressl, která se zde nacházela, postupně zanikla, zůstal jen stejnojmenný dvůr Rösselhof (sekce XII), kde se chovaly ovce. Do 17. století se na jihovýchodních svazích vrchu pěstovala vinná réva.

Rudelsdorfer Wiesen, sekce IX
Rudolické louky. Zamokřené louky. Podle vsi Rudolice, ležící jihovýchodně od luk.

Schlossberg, sekce V, VIII, IX (též IV)
Zámecká hora (Schloss Berg). Pastviny, pole. Vrch s nadmořskou výškou 407 m leží severozápadně nad současným Mostem. Kamenný hrad Hněvín (Landeswarte) na jeho vrcholu byl během třicetileté války zbořen, jako replika obnoven koncem 19. století.

Spitzenberg, sekce V (též VI, X)
Špičák. Na sekci V pole, na sekcích VI, X pastviny. Vrch s výškou 399 m n. m. leží severovýchodně nad současným Mostem. Ve středověku se zde nacházely vinice, od 16. století se na západní straně vrchu nacházel lom na stavební kámen pro Most a okolí.

Uiber der Schieswand, sekce IX
Nad střelnicí. Pole s traťovými plužinami. Podle jedné ze dvou mosteckých střelnic, zvané Na Ptáku. Při střeleckých slavnostech zde sloužila za terč dřevěná maketa ptáka. Střelnice je zakreslena např. na rekonstrukci Mostu k roku 1600 od Aloise Otta (die Schießstätte der Brüxer Stahlschützen) nebo na Willenbergově vedutě z roku 1602 (jako č. 7 Vogelstang). Na plánu města z roku 1932 je uvedeno urbanonymum Am Schießstand.

Vordere Lauch, sekce V (též I, II, IV)
Přední mokřad. Pole s traťovými plužinami. Lauch, Loch, Loh a četné další varianty jsou stará německá toponyma s významem mokřad nebo les. Jedná se o pole severně od zamokřených luk (viz Laucher Wiesen, sekce V (též IV).

Vordere Leistnik, sekce IX (též XIII, XIV)
Přední Lajsník, před Lajsníkem. Na sekci IX pole s traťovými plužinami, na sekcích XIII a XIV pole. Podle vrchu Lajsník o nadmořské výšce 308 m, v minulosti se zde těžil porcelanit.

Weisbach, sekce V, IX (též II)
Bílý potok. Potok. Jeho dolní tok probíhá v současnosti zcela odlišně od původního. Ještě v polovině 19. století ústil do Bíliny o několik kilometrů dále a tekl východněji, přes dnes zaniklá sídla Dolní Litvínov, Lipětín, Růžodol, Pláň a Kopisty až k tehdejšímu Mostu.

4. Specializovaná veřejná databáze

Jak již bylo uvedeno v úvodu příspěvku, v rámci projektu vznikne specializovaná veřejná databáze (software – z pohledu počítačových věd není pojmenování databáze přesné, protože se spíše používá pro samotné datové úložiště.; lepší je použít obecnější „software“), která bude kromě toponym uchovávat i další data nezbytná pro naplnění jeho cílů. Aby byl software navržen co nejefektivněji, je nutné nejprve analyzovat celkové požadavky na něj kladené a následně vyhodnotit, které části systému budou mít vazbu na správu toponym.

Pro zajištění kvalitního výstupu budou využity metody softwarového inženýrství [10]. První fází při vývoji jakéhokoliv softwaru je podrobná analýza – zejména požadavků na funkcionalitu, vstupních datových toků, současných postupů při zpracování dat a dostupných technologických nástrojů. Druhou fází je návrh softwaru, v jehož rámci vzniká specializovaná dokumentace popisující budoucí chování systému, jeho architekturu a přívětivost uživatelského rozhraní [11]. Třetí fází je samotná implementace, jejímž výstupem je funkční software připravený k nasazení na cílový hardware. Paralelně s implementací probíhá testovací fáze, která ověřuje správnou funkcionalitu vyvíjeného systému. Pro realizaci těchto fází existuje několik vývojových strategií, v rámci nichž se některé kroky mohou opakovat, dokud není dosaženo požadované kvality výstupu.

Vzhledem k rozsáhlosti softwarově-inženýrské dokumentace budou v tomto příspěvku uvedeny pouze její vybrané části vztahující se ke zpracovávanému tématu.

4.1 Analýza požadavků, datových formátů a používaných nástrojů

Prvním cílem analytické části je zjistit, k jakému účelu bude software využíván, jakým způsobem bude používán a zda již existují zavedené postupy pro zpracování příslušných dat. Samotné označení softwaru jako „Specializovaná veřejná databáze“ naznačuje jeho základní charakteristiky – jedná se o datové úložiště určené k uchovávání datových souborů s veřejně přístupným uživatelským rozhraním.

Datové soubory budou obsahovat různé typy informací a budou sloužit k rozmanitým účelům. V rámci počáteční analýzy byly identifikovány následující typy ukládaných dat:

- **Obrazová data** – zahrnují skeny vstupních obrazových pramenů, jako jsou fotografie, pohlednice a plány budov. V rámci projektu budou vznikat také upravené verze těchto dat (např. kolorizace, oprava poškození, změna rozlišení) a tzv. textury [12] pro 3D modely budov.
- **Textová data** – představují písemné prameny vztahující se k jednotlivým objektům, ulicím a oblastem, včetně toponym.
- **Mapová data** – digitalizované mapové podklady a kartografické prameny.
- **3D data** – virtuální modely budov a městského mobiliáře, ukládané ve více formátech a různých úrovních detailu.
- **Audio data** – záznamy orální historie (např. vzpomínky pamětníků) a další historické zvukové materiály.
- **Strukturální metadata města** – informace popisující strukturu města, jako je uličník, vazby mezi čísly popisnými, katastrálními územími a ulicemi, včetně digitálního modelu terénu.

Při práci s těmito daty je nutné zohlednit možné komplikace, které mohou nastat při jejich zpracování. Nejčastější problémy souvisejí s nadměrnou velikostí souborů nebo obtížně zpracovatelnými formáty. Tyto potíže často vyplývají z dříve zavedených postupů digitalizace a následného zpracování pramenů. Mezi konkrétní příklady komplikací patří:

- **Obtížně zpracovatelný uličník** – obsahuje názvy ulic a jejich historické změny, přičemž vstupní formát je tabulka ve formátu MS Word, což není vhodné pro přímé digitální zpracování.
- **Seznam toponym** – obdobně jako uličník, je veden v textovém editoru MS Word a vyžaduje ruční převod do databázové struktury.
- **Vazba toponym na další datové zdroje** – například mapy, fotografie nebo pohlednice, které se vztahují ke konkrétním toponymům. Tyto prvky je třeba propojit tak, aby bylo možné zobrazit všechny dostupné infor-

mace (včetně vizuálních a prostorových) k danému místnímu názvu v rámci jednoho rozhraní.

Pro eliminaci prvních dvou již uvedených komplikací existuje několik možných řešení. Jedním z nich je změna stávajících pracovních postupů a nástrojů – například zavedení přímého vkládání toponym do databáze. Tím však uživatel přichází o výhody běžných textových editorů, jako jsou revize textu, sdílení nebo pokročilé formátování. Alternativně lze uživatelům umožnit vkládat data z vlastních podkladů prostřednictvím jednoduchého rozhraní, které umožňuje kopírování po jednotlivých položkách. Toto řešení však často vede k monotónní a časově náročné práci, což je v rozporu s hlavní tezí, že moderní technologie mají práci zjednodušovat a šetřit čas. Třetí možností je umožnit uživatelům nadále používat jejich stávající nástroje (např. textové editory) nebo jejich vhodné alternativy, přičemž systém zajistí automatický převod dat do databázové struktury. Nástroje pro to existují, hlavní podmínkou tohoto přístupu je však striktní dodržení předepsaného formátování, které umožní bezchybnou interpretaci a zpracování dat. Pro vyřešení třetí komplikace bude nutné navrhnout speciální funkcionality přímo v databázi, které umožní přiřazení digitalizovaných pramenů k toponymům bez ohledu na jejich formát.

Ve světě softwarového inženýrství a návrhu systémů se požadavky na systém obvykle dělí na **funkční** a **nefunkční**. Funkční požadavky popisují konkrétní funkce software, tedy to, co všechno má umět. Naopak nefunkční požadavky neříkají, co software dělá, ale jak dobře to dělá. Týkají se například rychlosti, bezpečnosti, dostupnosti nebo uživatelské přívětivosti. Tento rozdíl je klíčový pro správné pochopení toho, co má systém dělat a jak má fungovat. Problémy řešené v tomto příspěvku jsou převedené do požadavků následovně.

- **Správa toponym** zahrnuje funkce jako import, úpravy, mazání nebo nastavení viditelnosti jednotlivých názvů míst. Dále je možné k toponymům přidávat odkazy na další související informace.
- **Reprezentace městské struktury** znamená, že systém musí umět zobrazit různé prvky města – například budovy, ulice, parcely nebo veřejná prostranství. Důležitá je také podpora hierarchického uspořádání, například ve formě město ⟶ ulice ⟶ objekt nebo město ⟶ oblast ⟶ objekt, což je užitečné zejména při práci s širším zázemím města.
- **Umístění toponym v mapových podkladech** představuje schopnost systému integrovat názvy míst přímo do mapy, aby byly vizuálně propojené s konkrétními lokalitami.
- **Tagování toponym** umožňuje přiřazovat názvy míst k různým typům multimédií – například k fotografiím, 3D modelům nebo zvukovým nahrávkám.
- **Zobrazení galerií fotografií** pak zajišťuje, že ke každému objektu (např. budově nebo ulici) lze připojit fotografie. Ty by měly mít náhledy, popisky, tagy a metadata jako je datum pořízení, autor nebo přiřazené toponymum.
- **Správa mapových podkladů** umožnuje přidávat a případně upravovat lokální, resp. externí mapové podklady (pokud je technicky možná jejich integrace do software).

4.2 Návrh

Návrh softwaru je klíčovou fází vývoje, ve které se určuje, jak bude celý systém fungovat, jaké bude mít části a jak spolu budou jednotlivé komponenty komunikovat. Cílem je vytvořit přehlednou a funkční strukturu, která bude odpovídat potřebám uživatelů i technickým požadavkům. Základem návrhu je architektura systému (**obr. 3**), která popisuje hlavní vrstvy – od databáze, přes aplikační logi-

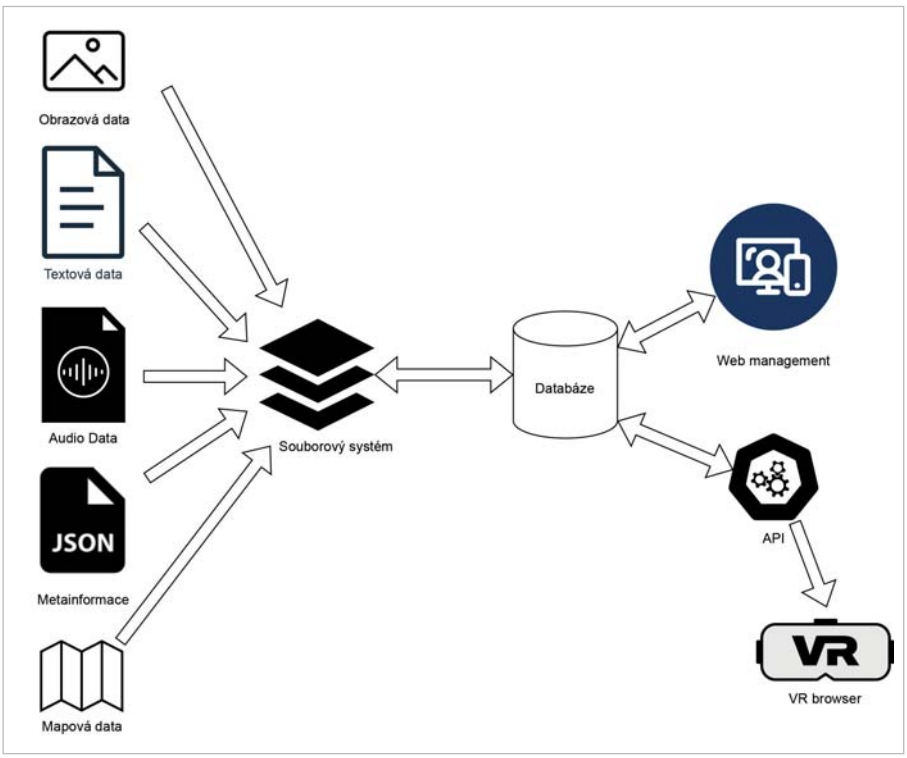

Obr. 3 Architektura systému, Jiří Chludil

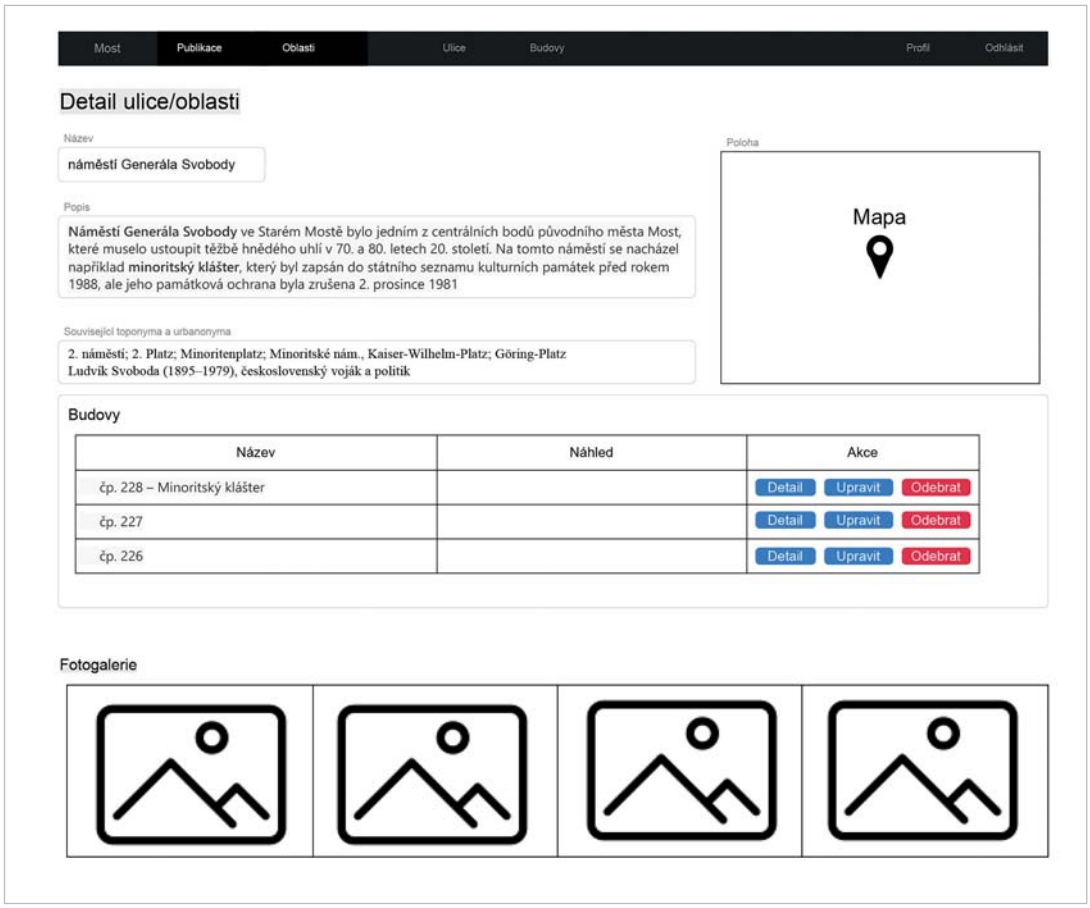

Obr. 4 Návrh uživatelského rozhraní, Jiří Chludil

ku až po uživatelské rozhraní. V našem případě bude systém pracovat s toponymy, městskou strukturou a multimediálním obsahem, což vyžaduje dobře navrženou datovou základnu. Ta bude obsahovat informace o názvech míst, jejich variantách, souřadnicích, typech a vztazích k dalším objektům, jako jsou budovy, ulice nebo veřejná prostranství. Součástí bývá i návrh uživatelského rozhraní, Návrhová dokumentace bývá velmi rozsáhlá a slouží jako podklad k implementaci softwaru. Podle komplikovanosti může dosahovat i stovky stran a obsahuje i návrhy uživatelského rozhraní (**obr. 4**).

5. Závěr

Článek přináší sondu do problematiky analýzy toponym v městské i venkovské krajině, která se trvale proměnila vlivem těžby hnědého uhlí na Mostecku po polovině 20. století, a možnosti zpřístupnění získaných údajů odborné i laické veřejnosti formou specializované veřejné databáze. Článek také demonstruje příklad mezioborové spolupráce s počítačovými vědami, přičemž se zaměřuje na prezentaci postupů, které softwarový inženýr uplatňuje při návrhu softwaru určeného k uchování digitální podoby kulturního dědictví.

Poznámka: *Článek byl zpracován v rámci řešení projektu NAKI III Most – město, které nezaniklo, identifikační číslo DH23P03OVV048.*

LITERATURA:

[1] Státní okresní archiv Most (dále jen SOkA), Archiv města Most, Přejmenování ulic a náměstí, inv. č. 4240, kart. č. 318.
[2] SOkA Most, AM Most, Změny názvů ulic a náměstí v Mostě, inv. č. 5531, kart. č. 524.
[3] HLADÍK, R.: Ideologický krajinný design: přejmenování ulic a veřejných prostranství v Československu po roce 1948 a 1989. Paměť a dějiny, 2015, roč. 9, č. 4, s. 72–89, ISSN 1802-8241.
[4] SOkA Most, Okresní národní výbor Litvínov, Změny v názvech škol, obcí, ulic, veřejných prostranství, odstraňování názvů a pomníků TGM, inv. č. 135. kart. 10.
[5] SOkA Most, Městský národní výbor Most, Názvy ulic a prostranství (pojmenování, přejmenování), inv. č. 1006, kart. 145.
[6] SOkA Most, MěNV Most, Orientační plán města Mostu, inv. č. 1035. On-line k dispozici na webových stránkách města Mostu: https://mapy.mesto-most.cz/app/most-do-minulosti/.
[7] Písemné a obrazové zdroje:
- Geoportál ČUZK – Geoprolížeč, Geonames a Historická jména, online, dostupné z https://ags.cuzk.gov.cz/geoprohlizec/;
- Geoportál ČUZK – Archiválie, dostupné z https://ags.cuzk.gov.cz/archiv/;
- Chartae Antiquae (virtuální mapová sbírka), online, dostupné z https://www.chartae-antiquae.cz/cs/about;
- Bývalé královské město Most (Zaniklý objekt či ves), online, dostupné z https://mapy.cz/turisticka?source=base&id=2336512&x=13.6414448&y=50.5244843&z=14;
- Mapy.cz, online, dostupné z Mapy.cz; Geolab, online, dostupné z http://oldmaps.geolab.cz/;
- Arcanum, dostupné z https://maps.arcanum.com/cs/;

- Most do minulosti, online, dostupné z https://mapy.mesto-most.cz/app/most-do-minulosti/;
- Starý Most v nás, online, dostupné z https://mapy.mesto-most.cz/app/stary-most-v-nas/; [2025-06-3].

[8] SEMOTANOVÁ, E.–MYŠIČKA, M.–MÄRC, J.: Pramenná základna pro výzkum dějin „starého města" Mostu na sklonku své existence. (Především nad vizuálními prameny), Ústecký sborník historický 2023/2, s. 7–52, ISSN 0231-9349.

[9] Historický atlas měst České republiky (autorský kolektiv, ŠIMŮNEK, R. ed.), sv. 26 Most, Praha 2014, ISBN 978-80-7286-228-3.

[10] SOMMERVILLE, I.: Softwarové inženýrství, 9. vyd. Brno 2013, ISBN 978-80-251-3826-7.

[11] NIELSEN, J.: Usability engineering, San Diego 1994, ISBN 978-0-12-518406-9.

[12] ŽÁRA, J.–BENEŠ, B.–SOCHOR, J.–FELKEL, P.: Moderní počítačová grafika, 2. vyd. Brno 2005, s. 357–384, ISBN 80-251-0454-0.

Do redakce došlo: 4. 6. 2025

Lektorovala:
Irena Švehlová, prom. fil.,
Zeměměřický úřad